

Datum 2023-10-02
Dokumenttyp Yttrande
Diarienummer 2023/0284
Ert diarienummer Ju2023/01957
Handläggare Maria Montefusco

Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

Yttrande över EU-kommissionens förslag till direktiv om ändring av direktiv 2012/29/EU (Brottsofferdirektivet)

Myndigheten för delaktighet arbetar för ett samhälle där alla kan vara delaktiga, oavsett funktionsförmåga. Myndigheten för delaktighet lämnar följande yttrande.

Sammanfattning

Myndigheten för delaktighet, MFD, tillstyrker förslagen. Dock vill MFD uppmärksamma några delar av kommissionens förslag som myndigheten anser är av särskild stor vikt för att säkerställa stöd, skydd och information till brottsoffer med funktionsnedsättning.

Bland annat handlar det om att beakta behov hos brottsoffer med intellektuell, kognitiv eller neuropsykiatrisk funktionsnedsättning som många gånger behöver stöd i att förstå och kommunicera för att kunna göra en anmälan, tillgodogöra sig information, få tillgång till skydd- och stödinsatser och för att kunna föra sin talan.

MFD kommenterar i det följande de delar i förslaget som handlar om tillgängliga skydds- och stödinsatser, integrerade stödverksamheter för barn, nationell samordning och integrerade stödinsatser, könsrelaterat våld, våld i nära relation, uppföljning samt kommenterar slutligen kommissionens slutsats att förslagen inte påverkar situationen för förövare.

Myndighetens övergripande synpunkter

Personer med funktionsnedsättning är särskilt sårbara för att utsättas för brott. Till exempel utsätts personer med funktionsnedsättning för våld i högre utsträckning än andra. Brottsoffer med funktionsnedsättning befinner sig ofta i en komplicerad beroendeställning till sin omgivning. Många har en ökad sårbarhet för att utsättas för brott på grund av anledningar som går att koppla till funktionsnedsättningen. Det finns också en risk att brott mot denna

målgrupp inte uppmärksammas samt en låg kunskapsnivå och beredskap att tillgodose behov hos målgruppen. Detta påverkar förutsättningarna för att anmäla brott och medverka i det straffrättsliga förfarandet, att bedöma individuella stöd- och skyddsbehov samt att ha tillgång till stöd- och skyddsåtgärder. Det finns fortfarande ett behov av mer kunskap om våld och om de särskilda konsekvenser som våldsutsatthet kan innebära för en person med funktionsnedsättning hos socialtjänst liksom hos aktörer inom rättsväsendet så som Åklagarmyndigheten, Polismyndigheten och Sveriges domstolar.¹

För att möta de varierande behov som brottsoffer kan ha, behöver mer effektiva stöd utvecklas som är verksamma även när brottsoffer har komplexa behov av integrerade stöd- och skyddsinsatser. En grupp som är särskilt sårbar är personer som har svårt att förstå och att uttrycka sig på ett sätt som omgivningen är van att ta till sig. Det handlar bland annat om personer med intellektuell, kognitiv eller neuropsykiatrisk funktionsnedsättning. Det är MFD:s förhoppning att förstärkta och förtydligade krav i detta direktiv kan bidra till förbättringar men vill påtala behovet av adekvat stöd för att dessa brottsoffer ska kunna föra sin talan i ett rättsligt förfarande

MFD understryker nödvändigheten i kommissionens förslag i skäl (15) till förslagen om att medlemsstaterna bör anslå tillräckliga personalresurser och ekonomiska resurser för att säkerställa att de åtgärder som fastställs i direktiv 2012/29/EU verkligen efterlevs.

Förslag om tillgängliga informations- skydds- och stödinsatser i artiklarna 3 och 5

Gällande ändringsförslaget till artikel 3a om telefonjour för brottsoffer vill MFD understryka vikten av en generell kompetens om olika typer av funktionsnedsättningar och om behov som kan uppstå när ett brottsoffer har en funktionsnedsättning. Det behöver också finnas förutsättningar för alternativa kommunikationssätt i den allmänna telefonjouren eller annan jourverksamhet som riktar sig till hela befolkningen. Det bör dessutom finnas en förteckning av specialiserade journummer- och tjänster som säkerställer specifika grupper tillgång till stöd och information.

---

¹ [Att förebygga och bekämpa våld mot personer med funktionsnedsättning - MFD](#)

Artikel 5a beskriver att brottsoffer ska kunna anmäla brott med hjälp av lättillgänglig och användarvänlig informations- och kommunikationsteknik och att denna teknik enligt förslag till artiklar 26b och c ska vara tillgängliga för brottsoffer med funktionsnedsättning, bland annat genom att uppfylla tillgänglighetskraven i bilaga I till Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/882². MFD välkomnar detta men understryker vikten av att brottsoffer med till exempel intellektuell, kognitiv eller neuropsykiatrisk funktionsnedsättning kan behöva praktiskt och socialt stöd i användningen av denna teknik för att kunna göra en anmälan och föra sin talan. Denna grupp är dessutom i högre utsträckning i ett digitalt utanförskap och saknar i högre grad än andra möjlighet att legitimera sig elektroniskt.³

Förslag om integrerade stödverksamheter i artikel 9

I de riktade och integrerade stödverksamheter för barn som föreslås i artikel 9a vill MFD uppmärksamma de särskilda behov som barn med funktionsnedsättning kan ha. Vid tillhandahållande av information behöver hänsyn tas till barnets sätt att förstå och kommunicera information. Det emotionella och psykologiska stöd som erbjuds behöver omfatta särskild kompetens om funktionsnedsättningar samt kunskap om stöd, till exempel alternativ och kompletterande kommunikation som är anpassat för barn.

Vidare menar MFD att i den individuella bedömningen av skydds- och stödbehov behöver verksamheten beakta det beroende som barnet kan ha till flera omsorgspersoner. I bedömningen behöver även hänsyn tas till att brott kan ha skett genom samhällets insatser eller i miljöer som barnet befinner sig i på grund av att hen har en funktionsnedsättning.

MFD vill påminna om att barn med funktionsnedsättning är överrepresenterade i statistik och studier om våldsutsatthet, oavsett våldstyp. Trots det är de metoder och arbetssätt som finns för att möta behov hos våldsutsatta barn sällan ändamålsenliga för att bedöma eller möta behov hos barn med funktionsnedsättning. Kunskapsluckor om fungerande metoder för behovsbedömning och förhör med kommunikationsstöd för barn med till

---

² Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/882 av den 17 april 2019 om tillgänglighetskrav för produkter och tjänster (EUT L 151, 7.6.2019, s. 70).

³ [En säker och tillgänglig statlig e-legitimation \(digg.se\) och SMFOI | Svenskarna med funktionsnedsättning och internet \(begripsam.se\)](#)

exempel kognitiv eller intellektuell funktionsnedsättning präglar fortsatt området. Detta är viktigt att ha med i det fortsatta arbetet med förslagen.

Förslag om tillgänglig information och kommunikation i artikel 10

MFD välkomnar förslaget till den typ av hjälp som beskrivs i Artikel 10 a och b om att kunna tillgodogöra sig information och få emotionellt stöd i domstolens lokaler. Tillgång till olika stöd för brottsoffer med funktionsnedsättning kan vara nödvändigt för medverkan i det rättsliga förfarandet, exempelvis teckenspråkstolkning. För grupper som har svårt att förstå komplicerad information och förmedla sitt vittnesmål behövs dock andra typer av stöd, till exempel alternativ och kompletterande kommunikation (AKK). När det gäller brottsoffers möjlighet att delta i straffrättsliga förfaranden finns utmaningar inte minst i frågan om vilka kommunikationsstöd som brottsoffer kan använda.

Förslag i artikel 22

MFD välkomnar ändringsförslaget i artikel 22 punkt 2a. Personer med funktionsnedsättning som utsätts för människohandel, våld i hemmet eller i nära relation är sårbara utifrån flera aspekter. Enligt punkten c ska bedömningen beakta brottsoffer vars förhållande eller beroendeställning till gärningspersonen gör dem särskilt sårbara. MFD vill påminna om att om brottet begås i hemmet och om brottsoffret bedöms ha ett skyddsbehov kan detta bli utmanande om personen lever i ett boende med särskilt stöd eller som är särskilt anpassat på grund av tillgänglighetsbehov. Om det är svårt att finna ett alternativt boende kan det påverka risken för sekundär viktimering, dvs. att den brottsutsatta utsätts igen.

Förslag om nationell samordning och integrerade stödverksamheter i artikel 26

MFD välkomnar förslaget till nationell samordning och samarbete som föreslås i artikel 26a. I synnerhet punkten c om att säkerställa formerna för individuell bedömning görs av brottsoffrens behov av stöd och skydd enligt artikel 22. MFD understryker vikten av att stödverksamheter tillhandahålls för brottsoffer med särskilda behov och att individuella behov i olika skeden av det straffrättsliga förfarandet beaktas.

Avseende artikel 26b om digitalisering av kommunikation och information, se kommentar om artikel 5 ovan.

Förslag om könsrelaterat våld och våld i nära relationer i artikel 27a

I artikel 27a föreskrivs särskilda skyldigheter när det gäller våld mot kvinnor och våld i nära relationer. MFD anser att de delar av direktivet som handlar om generella aspekter av rättssystemet, eller specifikt om våld mot kvinnor, också implementeras intersektionellt utifrån ett funktionshindersperspektiv.

Förslag om uppföljning av implementering av direktivet i artikel 28

I artikel 28 föreskrivs att medlemsstaterna vart tredje år ska lämna uppgifter till kommissionen som visar hur brottsoffer har haft tillgång till de rättigheter som anges i direktivet. MFD välkomnar de förstärkta krav på uppföljning som kommissionen föreslår och understryker vikten av att nationell statistik utvecklas för att leva upp till de nya kraven samt att variabeln funktionsnedsättning inkluderas i uppföljningen av de stöd och andra insatser som direktivet omfattar.

Kunskapen om förövare med funktionsnedsättning är låg

Kommissionens förslag har bedömts mot bakgrund av gärningspersoners, misstänkta och tilltalades rättigheter. Det konstateras att alternativen inte påverkade de grundläggande rättigheterna för gärningspersoner, misstänkta och tilltalade. MFD vill uppmärksamma att kunskapen är mycket begränsad gällande situationen för gärningspersoner, misstänkta och tilltalade med funktionsnedsättning och att slutsatsen att de inte påverkas av förslagen inte är möjlig att dra.

Ärendets handläggning

I den slutliga handläggningen av ärendet har generaldirektör Malin Ekman Aldén (beslutande), avdelningschef Annika Streiler och utredare Maria Montefusco (föredragande) deltagit.

Myndigheten för delaktighet

[elektroniskt underskriven]

Malin Ekman Aldén